

Upes oļa stāsts LASĪTTAKA

Please scroll down for English

Vēstuli Lasīttakai raksta ihtiologs, vides pētnieks,
viņš arī gids - Māris Olte.

Šobrīd dzīve kļuvusi vienmuļa. Visu laiku viens un tas pats. Kad ledājs rūkdams un dārdēdams pāri klājās, tie bija citi laiki! Gauja tecēja pretējā virzienā, no apakšas uz augšu tā tecēja, ledus vairogi bija pat pāris kilometrus biezi. Straumes grauza alas kā nerātnas, karstas tējas strūklakas aukstā ledus blāķos: ejas skrejas un esejas!

Skrapstēja un grabēja baisās straumes, viss dzīvais tajās miltos samalts kā lamatās slīga. Saule spieda ledus blāķus, tie piesedzās dubļainām seģenēm un tāpat dila no gada gadā. Tad vēl tie lieti - straumes mutuļu rauti, akmeņi asām malām tik ilgi žvankājās šņācot un švēpstot, ka palika apaļi kā bērna papēži. Kantainajiem vienmēr gals pienāk ātrāk nekā apaļajiem. Apaļais var izšļukt.

Nākamajā dzīvē tie būvēja straumes un sēres. Ūdens ir bargs pavēlnieks. Ja esi par mazu, ja esi par vieglu - lido ārā krastā! Ja tev ir svars - paliec, nerausties un veido to pamatu, kuru straume spiež un presē.

Olis pie oļa, zirnis, pupa, ola - labas nārsta vietas sola. Berzē, rušeklī vai žvirā (žviras ir Ventā un citur Kurzemē) lasis ar savu sānu un asti oļus met čupās. Daba zina: starp oļiem vienmēr ir vieta iespraukties. Ikrs apaugļojas, pielīp pie oļa kā pie auklītes. Gar apaļajiem sāniem straume paātrinās un spiež vienmērīgi un maigi. Ikrs elpo ar savu membrānu, oļi sargā no ikru kārajiem rīmām.

Oļu kalnu laba, stipra zivs uzmet pat pusmetru augstu.

Rit laiks, paiet ziema, un no oļu kalna kā mazi izlūki snaikstās lašu vai taimiņu mazuļu galviņas. Kamēr dzeltenuma maiss nav uzsūcies, tie nārsta pilskalnā slēpsies. Tas dzeltenuma maiss jau arī apaļš kā dzintarains olis. Zivs olis. Pirmais solis.

P. S. Pirms gadiem divsimt Gaujas oļu sērēs milzīgās kolonijās dzīvoja upes pērļgliemenes. Margaritifera margaritifera... Tās pārtika no ūdens filtrēšanas. Tagad ūdens upē vairs nav tik dzidrs. Pērlenes pieder pagātnei. Daba mainās arī tad, ja cilvēks meklē pērles uzšķērstos gliemežos.

Ar sveicieniem
Māris Olte

River pebble's story LASĪTTAKA

The letter to “Lasittaka” is written by ichthyologist, environmental researcher and guide Māris Olte.

Nowadays, life has become humdrum. The same thing over and over again. When the glacier roared and rumbled, those were different times! The Gauja flowed in the opposite direction, from the bottom up it flowed, the ice shields were even a few kilometres thick. Streams gnawed caves like naughty hot tea fountains in cold ice blocks, aisles, runs and essays!

The terrible currents scratched and rattled, all living things were ground into flour, trapped. The sun squeezed the ice blocks, they covered up with muddy tarpaulins and dwindled from year to year. And those rains - stream-swirled stones with sharp edges sizzled and whistled for so long that they become round like a child's heels. The angular ones always meet their end faster than the round ones. The round one can slip out.

In the next life they built currents and sandbanks. Water is a tough master. If you are too small, if you are too light - fly out to the bank! If you have weight - remain, do not shrink and form the basis, which the stream presses and flattens.

Pebble by pebble, pea, bean egg - promises a good spawning ground. In rapids covering the raked riverbeds, pebbled underwater surfaces (in Venta and elsewhere in Kurzeme), salmon's flank and tail throws pebbles in piles. Nature knows - between the pebbles there is always a place to squeeze into. The egg fertilizes and sticks to the pebble like to a nanny. Along the round sides, the stream accelerates and presses evenly and gently. The egg breathes with its membrane, the pebbles protect it from the gluttons.

The knoll thrown by a good strong fish can be over a half metre high.

Time glides, winter passes and the heads of salmon or sea trout fry poke from the pebble knoll like tiny reconnoiters. Until the yolk sac is absorbed, they will hide in the spawning mound. The yolk bag is round like an amber pebble. A fish pebble. The first step.

P.S. Some two hundred years ago, the freshwater pearl mussels lived in huge colonies in the pebbled riverbeds. Margaritifera margaritifera... They subsisted on water filtration. Today, the river water is no longer as clear. Nacres belong to the past. Nature changes even if a human looks for pearls in ripped-up molluscs.

With Greetings
Māris Olte